

Hemmasittare Nya lärmiljöer

Projekt i Mölndal 2008-2013

Titti Ljungdahl

Hemmasittare

Projekt 2008-2012

Varför hemmasittare?

- Svårt att förstå och missar viktiga moment i undervisningen
- Ser inte meningen i skolarbetet
- Mobbing
- Känsla av utanförskap
- Utmattad, utbränd
- Hemmasittare utgör ingen homogen grupp
- Många i denna grupp har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Frånvaron idag

- Skolverkets definition på en hemmasittare är någon som har 100% skolfrånvaro i minst en månad.
- Ogiltig upprepad ströfrånvaro avser ogiltig frånvaro från enstaka lektioner/dagar som överstiger cirka 5% av undervisningstiden över en period av minst två månader.

Skolinspektionen 2016

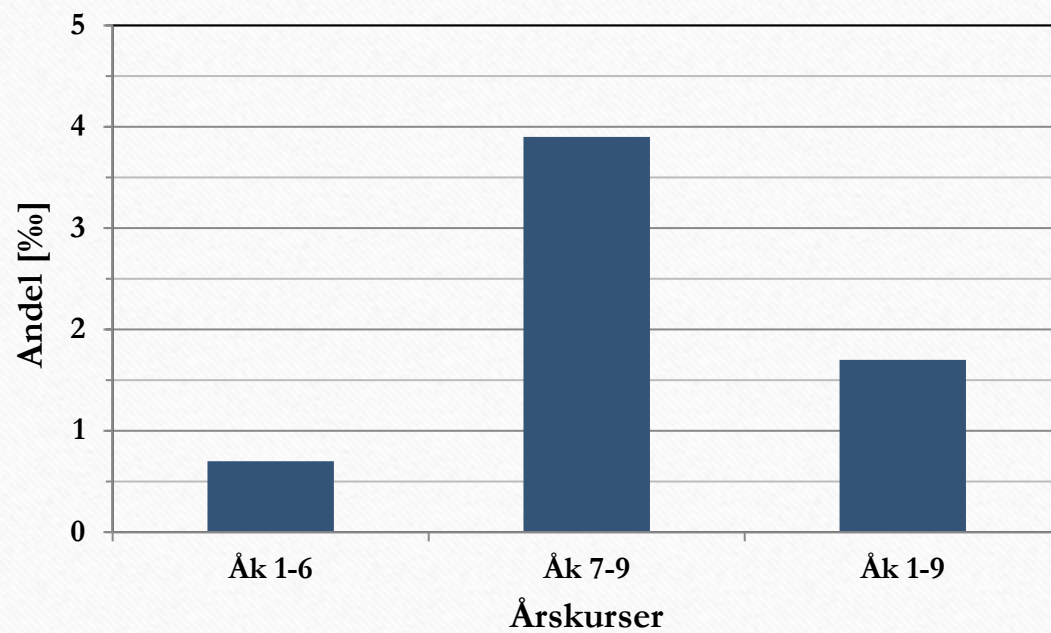
Skolinspektionen genomförde en kvantitativ kartläggning av ogiltig frånvaro 2016, ”Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor”:

- Hemmasittare: cirka 1700 elever
- Elever med stor ströfrånvaro: cirka 18000 elever

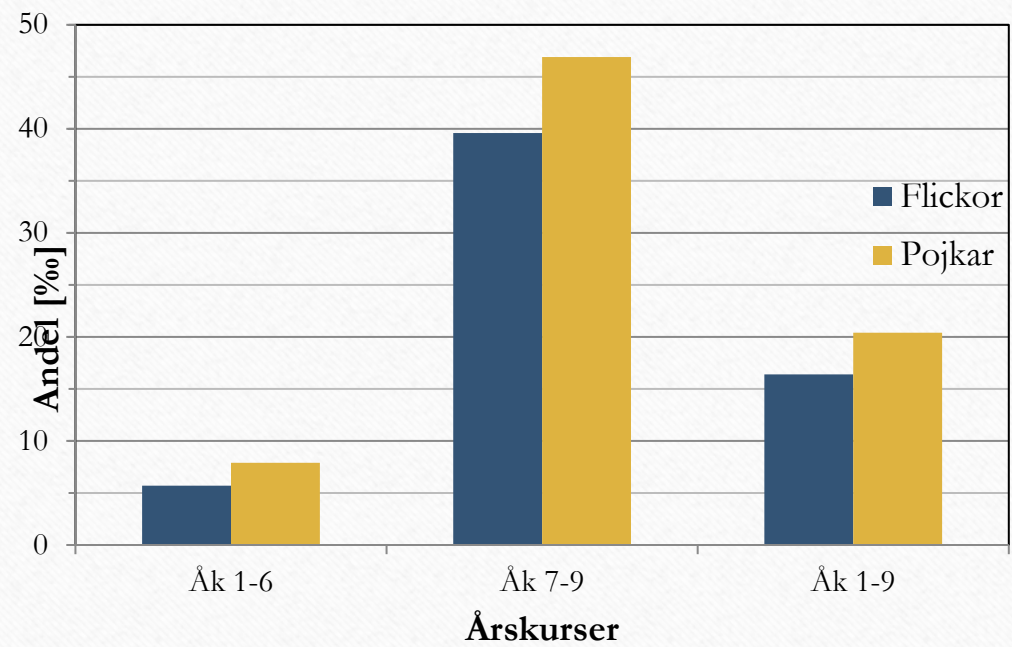
Konsekvenser?

- Nyligen i programmet "Kalla fakta" kom dock siffran 5500 hemmasittare upp. Ett år av utanförskap kostar samhället en halv miljon per person som drabbas enligt nationalekonom Ingvar Nilsson.
- Som jämförelse motsvarar det den årliga budgeten för drygt 300 grundskolor i Sverige.
- Konsekvenserna av hemmasittande och social isolering drabbar många och innebär såväl psykiska som fysiska följder.
- Forskning visar att flera av konsekvenserna även visar sig senare i vuxenlivet.

Andelen (‰) elever i den obligatoriska skolan med ogiltig sammanhängande frånvaro, uppdelat på högre och lägre årskurser. Källa: Skolinspektionen, 2016a)

Andel (%) flickor och pojkar i den obligatoriska skolan med ogiltig sammanhängande frånvaro, uppdelat på högre och lägre årskurser. (Källa: Skolinspektionen, 2016a)

Elever zappar skolan

Projekt på skola årskurs 4-9, 2018-2010

Bakgrund

- Våren 2007 – c:a 10 elever med mycket stor frånvaro, de flesta flickor.
- Tidigare skolgång hade fungerat bra. Sporadisk frånvaro startade i åk 6 för flera av dem.
- Försökte med olika specialåtgärder, samtal med elev, samtal med hemmet, specialscheman, enskild undervisning mm
- Inget hjälpte – de kom bara inte till skolan.

Fanns det något att bygga vidare på?

- Bilden/slöjden/svenska fungerade
- Nästa steg var då förstärka detta – hitta vägen tillbaka – hitta vägen till ett lustfyllt lärande

Vår väg att nå dessa elever

Vad gör vi när den traditionella undervisningen inte fungerar?

Vi beslutade att tänka nytt och använda vårt prisbelönta sätt att arbeta med IT i undervisningen.

The European Label 2006

Notschool i London

- NotSchool var en Community på webben för alla i åldern 14-16 år som den traditionella skolan inte är anpassad för.
- NotSchool har som mål att dessa ungdomar ska återfå sin lust till lärande. De lyckades i stort sett med alla sina ungdomar. Över 90 procent av dem når allmän behörighet för högre studier.

Motto:

Learn

- Where I like
- When I like
- What I like

In2ition

Lärarens uppgifter:

- Att på olika kreativa sätt få eleverna engagerade i skolarbetet igen
- Låta eleverna ha sitt eget schema utarbetat med hjälp av sina egna önskemål både ifråga om tid, lokal för inläring och innehåll
- Stimulera eleverna att utöka skolarbetet med aktiviteter som intresserar dem
- Ge eleverna tillgång till Internet

In2ition

Målet är:

- Att få eleverna att se positivt på sitt lärande
- Att ge dem större självförtroende och självkänsla
- Att få dem att testa och befästa nya arbetsätt
- Att öka deras närvaro i skolan
- Att stötta dem i att nå måluppfyllelsen

Datorer

- Datorer var en av nycklarna i lärandet.
- Datorerna gav helt nya möjligheter att individualisera lärandet.
- Eleverna delar med sig av sin webbvärld på ett naturligt sätt.

När de började komma till skolan

- Vem är du? Vad tycker du om?
- Ville bygga på deras intressen, möjligheter
- Skriv på dator, använd kamera eller hur du vill
- Mycket beröm när de kom
- Respons direkt om de inte kom

Allt oftare i skolan

Viktigt var nu:

- Lustfyllda arbetssätt med IT som stöd
- Att utgå ifrån deras intressen
- Utflykter, studiebesök
- Stärka självkänsla
- Stärka självbild

Citat från flickorna

- ”Man ska ta igen det man missat plus lära sig det nya på en gång. Prov efter prov efter prov läggs på en. Jag vet inte var man ska börja. Jag orkar inte och ger upp och stannar hemma allt längre perioder”.
- ”Jag behöver hjälp att få ordning på mitt skolarbete ... och på mitt liv.”
- Man skulle vilja känna sig välkommen tillbaka. Att någon märker att jag varit borta.”

Intervjuer med eleverna

- Vid intervjuer med flickorna efter det första året har svaret ofta varit: Varför fick vi inte denna chansen för längesedan?
- När jag började i tjejgruppen så kunde jag inte sitta still i fem minuter och jag ville inte plugga något alls. Idag gillar jag att läsa, skriva, tala och allting förutom matte, det är inte min starka sida. Jag blir bara duktigare och duktigare på ämnena.”

Goda relationer, att bli sedd

Hårda ord har de här eleverna mött tillräckligt, men det innebär inte att det ska vara slappt och kravlöst. Det gäller att prata och lyssna på vad eleven har att säga.

Mycket hänger på goda relationer med de vuxna i skolan, eftersom det i vissa fall kan vara kaotiskt hemma för dessa elever.

Relationer viktigare än metoder!

(Speciallärare)

Hur gick det sen?

Ett tionde skolår i Mölndal!

Gymnasiet

Korridorvandrare

- Något märkligt inträffade
- Elever ville ha samma hjälp som tjejgruppen
- Vi ordnade detta i Lärcentrat
- Egna scheman
- Extra hjälp av lärare utifrån behov
- Lugn plats på raster

Yrkesutmaning

- Vårt livs största yrkesutmaning...
- Det bästa som hänt skolan, om man ser det ur skolutvecklingssynpunkt. De kräver att vi förnyar oss och möter dem där de är. Traditionell undervisning biter inte.....
- Dessa barn är våra bästa skolutvecklare!!

Skolverkets årliga utvärdering 2010

- Uppnådda mål i alla ämnen ökade från 79,9% till 94,9%
- Behörigheten till nationella program ökade från 86,8% till 100%
- Meritvärdet för årkurs 9 ökade från 209 med 24 enheter till 233
- (SIRIS, Skolverket)

Vad hände efter projektet?

- Hemmarsittargruppen, ”Elever som zappar skolan”, gick in som en del i det stora projektet Drop Outs (2011-2013) inom GR (Göteborgsregionens kommunförbund). Målet var att motverka utanförskap
- Drop Outs gick vidare till ”Plug In” som utvecklade en nationell plattform för att motverka avbrott från gymnasieskolan
- Plug In drivs numera av SKL med syfte att bli ett kunskapscenter med fokus på studieavhopp

Lärdomar

Tecken att vara uppmärksam på

- Hög frånvaro – både giltig och ogiltig
- Ströfrånvaro på morgnar och eftermiddagar
- Omvälvande livshändelser
- Svårigheter med förändringar
- Negativ självbild

(ur Tillbaka till skolan (Gladh&Sjodin, 2013)

Faktorer som främjar närvaro

- Ett bra frånvarosystem
- Uppmärksamma eleven
- Aktiv och engagerad elevhälsa
- Snabb respons till föräldrar vid frånvaro
- Utse mentor som eleven har en relation till
- Eleven bör även bedömas efter utvecklingsmål

(ur Tillbaka till skolan, Gladh&Sjodin, 2013)

Kontakt med vårdnadshavare

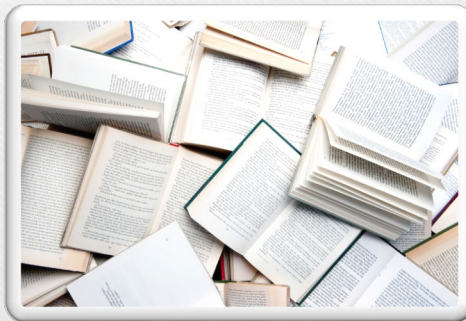

- Elevvårdskonferenser
- Täta möten och telefonkontakt
- Lyfta fram alla framsteg
- Framgångsbrev en gång i månaden
- Samarbete med socialtjänsten

Forskning och litteratur

Coaching – ett förhållningssätt

Kraftfulla frågor får oss att:

- tänka
- reflektera
- känna
- se bilder framför sig

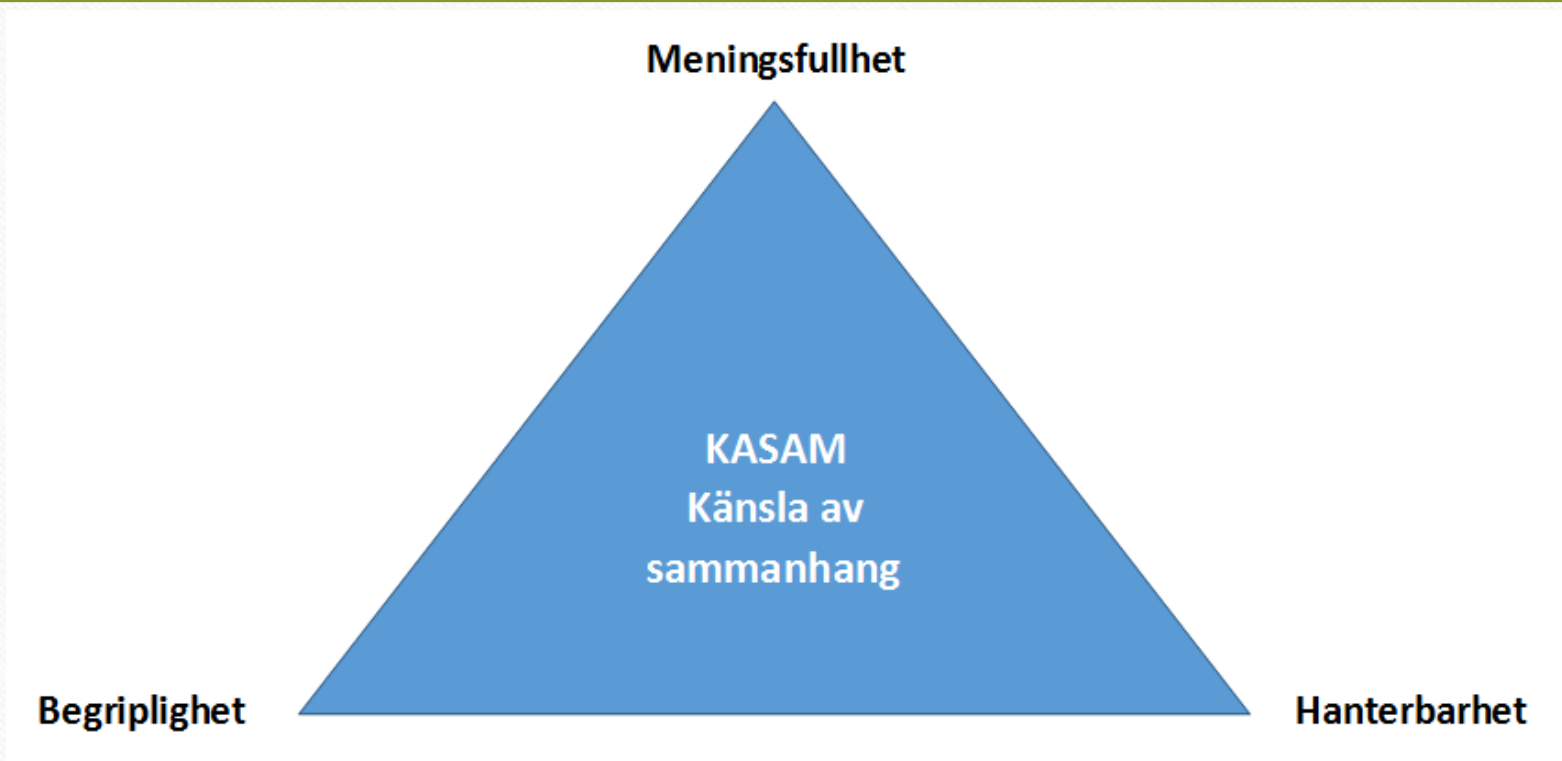
Exempel på kraftfulla frågor

- Vad kommer det att innebära för dig när du nått målet?
- Hur viktigt är det att uppnå det du vill på skalan 1-10?
- Vad är det modigaste du gjort?
- När kändes det som bäst i skolan?
- Vad blir ditt nästa steg?

Kunskap att förstå

KASAM

En persons hälsa beror ofta på känslan av sammanhang vilket är oerhört viktigt när man är utsatt för stark stress.

Antonovskys teori baserades på följande punkter:

- Begriplighet
- Förståelse
- Hanterbarhet
- Inre och yttre resurser
- Meningsfullhet
- Känsla av sammanhang

Mindset

Du blir vad du tänker

- Statiskt mindset – förhindrar utveckling
- Dynamiskt mindset – tror på sin förmåga att utvecklas, frigör potential
- Carol Dweck betonar också vikten av att byta ut ”inte” mot ”inte än”

Tankesystem - Daniel Kahneman

- Tankesystem 1 – snabbt, automatiskt, utan medveten kontroll
- Tankesystem 2 – långsamt, kräver uppmärksamhet, tar vi när tankesystem 1 inte räcker till, tar vi när något nytt och oväntat händer

Grit – Angela Duckworth

- Grit –drivkraft, karaktärsstyrka, jävlar anamma
- Viktigt med mer feedback på ansträngningar som eleverna gör, ge beröm
- ”Det är ingen ide att försöka, jag förstår inte ändå!”
- Denna bild måste vi ändra på! Att gå från ett statiskt mindset till ett dynamiskt!

Lågaffektivt bemötande

- Behålla lugnet vid konflikter
- Affektsmitta
- Ta diskussion när eleven lugnat ner sig
- Det som förväntas måste vara begripligt för eleven
- Kids do well if they can (Ross W. Greene)

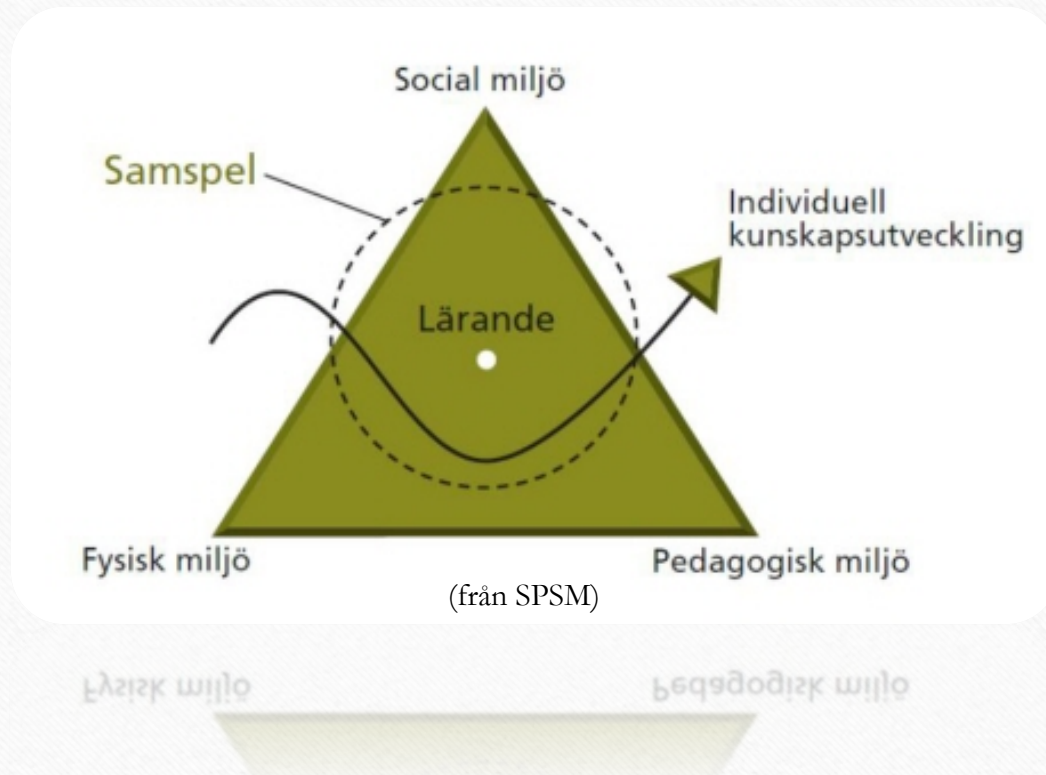

NYA LÄRMILJÖER SKAPAR EN SKOLA FÖR ALLA

Projekt på en F-6 skola 2012-2013

Vad skapar ett optimalt lärande?

Ur styrdokumentet

”Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.”

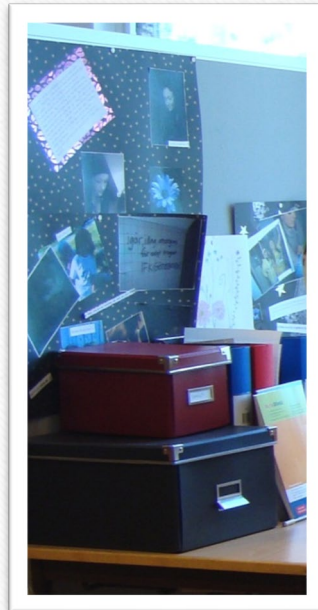
För att åstadkomma en tillgänglig och användbar skolmiljö för alla, behövs kunskap om vad en funktionsnedsättning innebär för lärandet och hur miljön kan utformas för att inte verka hindrande.

Då kan gamla hinder undanröjas och nya undvikas.

Fortsättning på projektet om hemmasittare

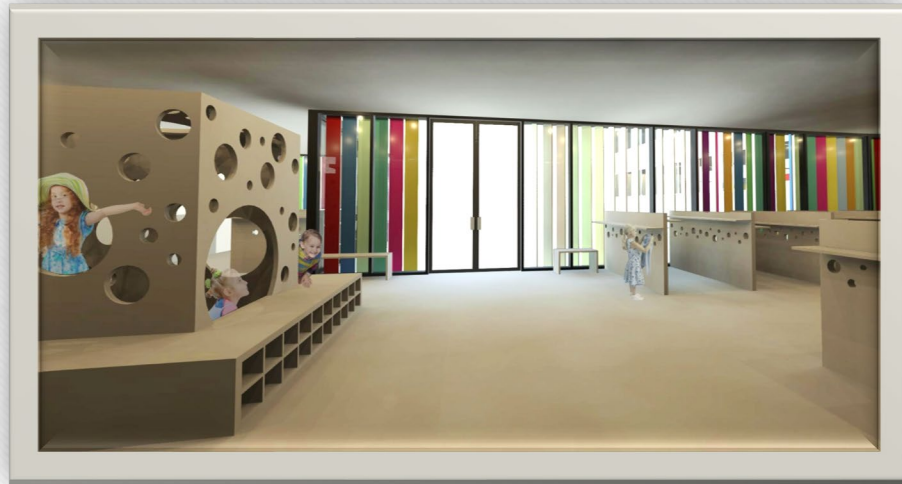

Lärmiljöns betydelse för social och pedagogisk utveckling

Arbetets rum – ett projekt med arkitektstudenter från Chalmers

Under januari 2012 påbörjades ett samarbete med 15 arkitektstudenter från Chalmers. De hade i uppgift att inventera verksamhet och lokaler på Toltorpsskolan för att sedan komma med förslag på förbättringar och omstruktureringar.

Fysiska miljön

(Från SPSM: monter på Skoldagarna i Malmö 121030)

Fysiska miljön – visuell, auditiv

En elev med koncentrationssvårigheter har ofta svårt att:

- rikta uppmärksamheten
- utesluta ovidkommande stimuli
- hålla fast vid uppgiften och avsluta den

Fysiska miljön

Kännetecknen för en god klassrumsmiljö:

- Överskådlig
- Tydlig
- Strukturerad
- Förutsägbar
- Trygg
- Komfort
- Lugnande
- Uppmuntrar till aktivitet
- Ger utrymme för enskilt arbete, grupparbete och gemensamma genomgångar och aktiviteter

(Från SPSM: monter på Skoldagarna i Malmö 121030)

Fysiska miljön

Ett klassrum som är tillgängligt för elever i behov av stöd är bra för alla!

Pedagogiska miljön och digitala verktyg

Förändringen av klassrummet

Gamla miljön

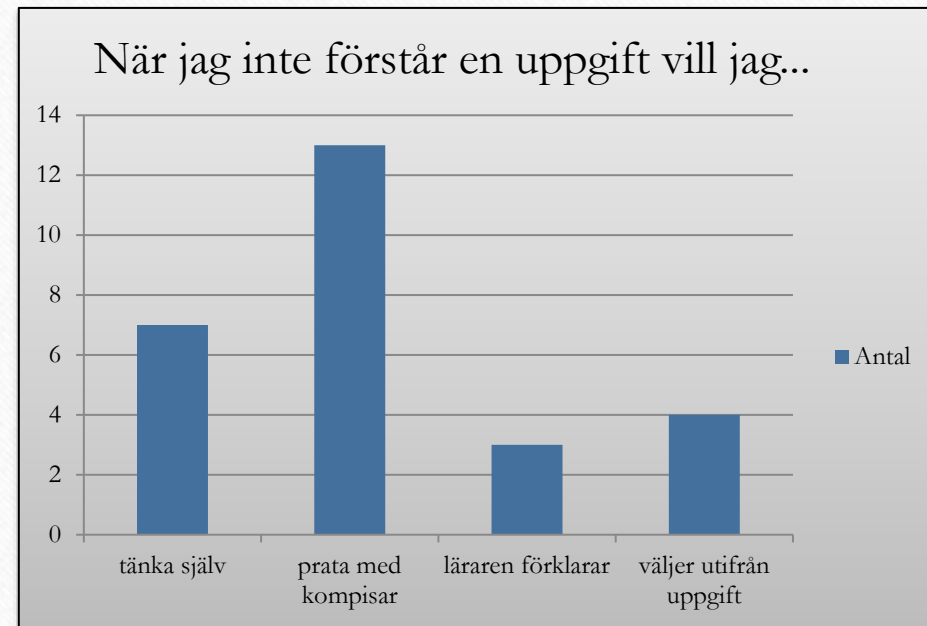
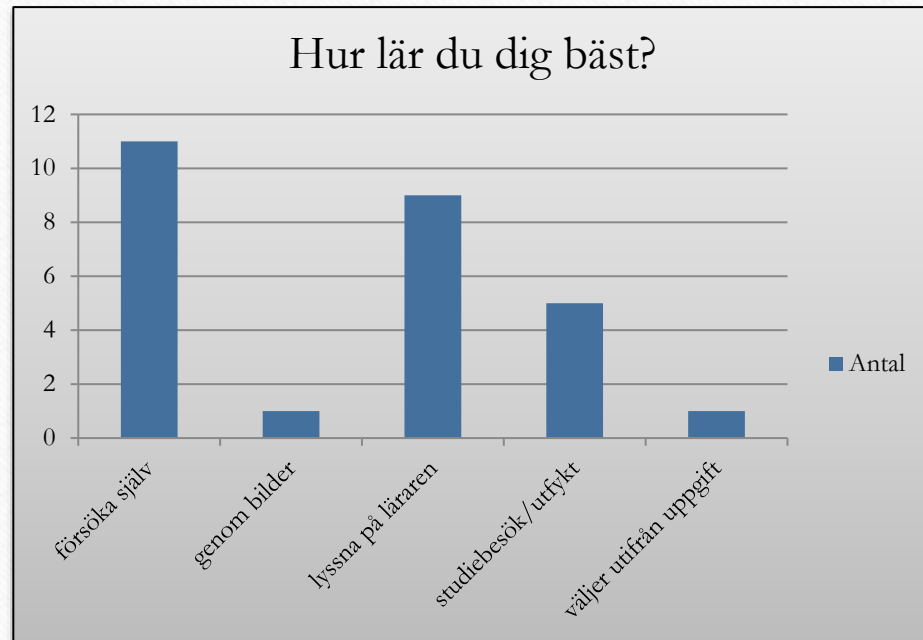
Elevernas tankar och reflektioner ger delaktighet

Frågor till elever i klassen

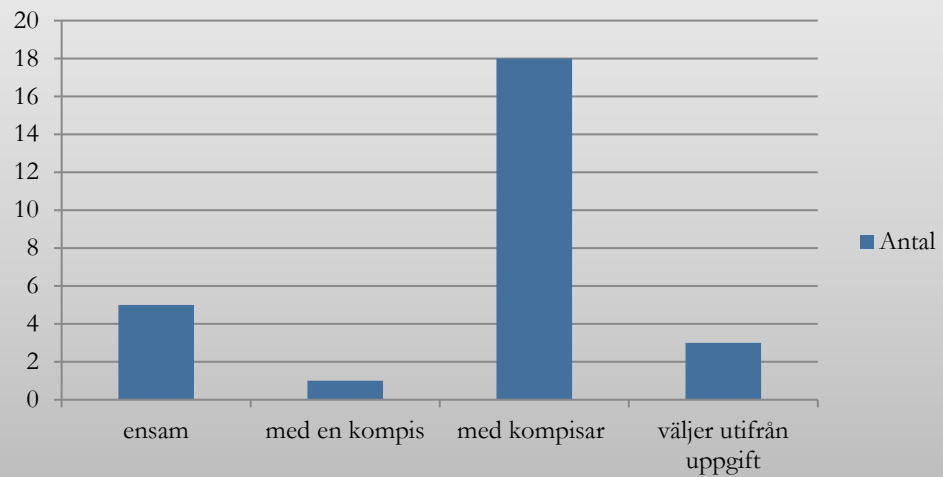

- Hur lär du dig bäst?
- När jag inte förstår en uppgift vill jag .....
- Hur vill du sitta när du jobbar?
- Vill du helst ha en egen bänk eller runda bord och en egen låda?
- Berätta vad du tycker ska finnas i ett klassrum!

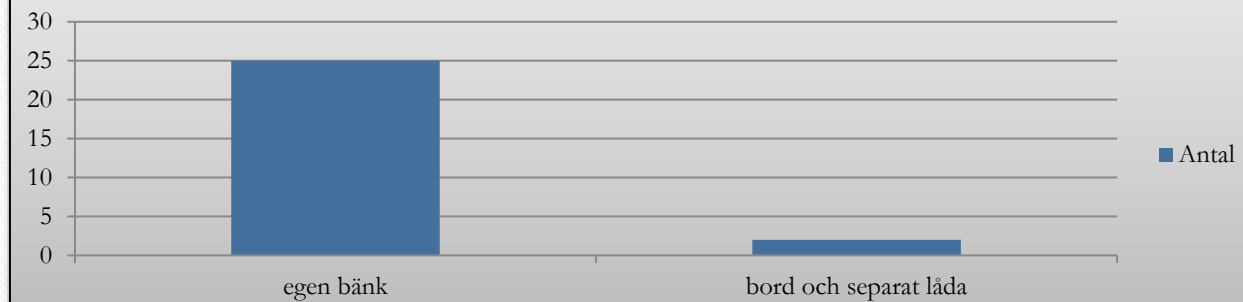
Svar från elever

Hur vill du sitta när du jobbar?

Vad vill du helst ha?

Önskemål från eleverna i intervjuer

- Mera färg på väggarna. Vita väggar är tråkigt. Annat golv, trä vore fint. En soffa ska det finnas. Nya och finare gardiner. 2 st blommor behövs.
- En gång lyssnade vi på 'fem små apor hoppade i sängen' och då kunde jag inte koncentrera mig, men med lugn musik kan jag koncentrera mig.
- Jag skulle vilja ha en myshörna. En soffa med lite mer kuddar. Där kan man sitta när man vill ta det lugnt och läsa en bok eller ha lugn och ro.

Fler citat från eleverna

- Man behöver bra stolar som inte är så hårda att sitta på.
- Trekantiga bänkar, pennfack i bänken, mera iPads, soffa, färg på väggar.
- Blommor i fönstren, runda bänkar, soffa, mera iPads, bord, färg på väggarna, gardiner, krokar till ryggsäckarna, matta.

Fler önskemål

- Jag skulle gärna vilja ha fotbollstavlor. Fotboll är det som jag älskar mest och när jag arbetar då tänker jag hela tiden på fotboll, inte på matten. När jag tänker på fotbollen, då blir jag.. hur ska man säga det... då blir jag lite smartare om jag tänker på fotbollen... om man säger så...
- Det beror på vad det är för ämne. Matte.. då behöver jag både fröken och kompis. Ibland tänker jag själv lite... pyttelite... Men veckans bokstav, då behöver jag bara tänka själv.
- Man kan bygga upp väggar så att det blir två rum av ett. I det lilla kan man jobba med iPads och i det stora jobbar man med det andra.

Bilder från klassrummet

Tre rum i rummet

Nya miljön

BLOGG

OM PROJEKTET

PROJEKTTEAM

DOKUMENT

FILMER

CHALMERSPROJEKTET

COACHING

LÄNKAR

LÄRMILJÖ BLOGGEN

TOLTORPSSKOLAN

ETT INKLUDERINGSPROJEKT

MÖLNDAL

KLASS 1a

<https://larmiljo.weebly.com>

Vad hände efter projektet?

- På Toltpsskolan fortsatte arbetet med ny lärmiljö och alltfler klassrum möblerades på samma sätt som det i projektet.
- Projektet ” Nya lärmiljöer skapar en skola för alla” blev en del av ett stort skolprojekt i Mölndals stad som fick namnet ”Lärande och inflytande på riktigt när olikheten är normen (2014-2016) i samarbete med Göteborgs universitet och Specialpedagogiska skolmyndigheten

- Skapa allians - helt nödvändigt för att lyckas!
- Möt eleven utan krav och fördömande.
- Hämta upp eleven på dennes nivå.
- Ha höga förväntningar på eleven och ha ett stort tålamod.
- Hitta personer som eleven har förtroende för.
- Prata inte skola, ämnen och betyg förrän de är redo för det.
- Ge mycket beröm för det som de gör bra!
- Använd alla digitala verktyg som finns!
- Se över lärmiljön
- Ha roligt tillsammans!

Stort tack för
uppmärksamheten!

Titti Ljungdahl

Mail: titti.ljungdahl@gmail.com

Mobil: 0707-19 64 80